

Державний вищий навчальний заклад
«Донецький національний технічний університет»
Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ Леонід БАЧУРІН

«_____» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 4 «ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І АУДИТ»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень освіти: другий (магістерський)

Спеціальність(ості) _____ 101 Екологія

(шифр і назва спеціальності(тей))

Освітня програма _____ «Екологія»

(назва освітньої програми)

Мова навчання: українська

Луцьк – 2024

Робоча програма навчальної дисципліни Екологічний менеджмент і аудит

(повна назва дисципліни)

для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 101 Екологія

«_____» _____ 2024 року. – 7 с.

Розробники: О.В. Мізіна, к.е.н., доцент, доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри управління і фінансово-економічної безпеки

(назва кафедри)

Протокол № 1 від. “30” серпня 2024 р.

Завідувачка кафедрою управління і фінансово-економічної безпеки

“_____” _____ 20__ р. _____ (Попова О.Ю.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією 10 Природничі науки

(шифр, назва)

Протокол № 3 від. “9” вересня 2024 р.

“_____” _____ 20__ р. Голова _____ (Альохін В. І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація

Форма навчання	Денна	Заочна
Статус	Обов'язкова	
Обсяг в кредитах ЄКТС	6	
Обсяг в годинах за навчальним планом, разом:	180	
в тому числі:		
лекції:	32 години	8 годин
практичні заняття:	32 години	8 годин
лабораторні заняття:	-	
семінари:	-	
самостійна робота:	116 годин	164 години
Форма підсумкового контролю	Екзамен	
Дисципліну викладають	Викладач: Мізіна Олена Вікторівна https://donntu.edu.ua/fem/ufeb olena.mizina@donntu.edu.ua	

Передумови для вивчення дисципліни:

перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: природоохоронне законодавство, загальна екологія, екологічна безпека та оцінка впливу на довкілля, організація та управління в природоохоронній діяльності.

перелік раніше здобутих результатів навчання: знати і розуміти законодавство в сфері використання природних ресурсів, основи організації та управління; володіти знаннями із екології та екологічної безпеки; володіти методичним інструментарієм аналізу показників діяльності підприємств; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження економічних процесів

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Екологічний менеджмент і аудит» є формування системи знань у сфері екологічного менеджменту, надання студентам теоретичних знань та практичних навичок з питань формування системи екологічного менеджменту, аудиту, екологічного ліцензування та оподаткування.

Компетентності:

загальні – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, здатність приймати обґрунтовані рішення, здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

фахові – здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців; здатність проводити економічну оцінку ефективності екологічних заходів

Програмні результати навчання: знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля, уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля; знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог; уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля; вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов; уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.

3. Очікувані результати навчання

Документ підписаний за допомогою КЕП на ресурсі paperless.com.ua наступними особами: БАЧУРІН ЛЕОНІД ЛЕОНІДОВИЧ В. О. 10.09.2024 12:25, АЛЬОХІН ВІКТОР ІВАНОВИЧ ФІЗИЧНА ОСОБА 09.09.2024 22:27, Панченко Ганна Степанівна ФІЗИЧНА ОСОБА 10.09.2024 10:33, МІЗІНА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА ФІЗИЧНА ОСОБА 09.09.2024 20:55, ПОГЮВА ОЛЬГА ЮРІІВНА ФІЗИЧНА ОСОБА 11.09.2024 15:37

методології та специфіки екологічного менеджменту, навчаються системно та виражено приймати управлінські рішення, що стосуються сфери екологічного менеджменту, здійснювати оцінку різних процесів екологічного менеджменту та аудит, формувати власне бачення до удосконалення процесів екологічного менеджменту на різних рівнях.

4. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- розрахункові роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті як перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи, так і оцінювання виконання відповідних робіт. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань студентів визначаються відповідно до розподілу балів за темами навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться як семестровий при проведенні іспиту з навчальної дисципліни.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Роботи, що виконуються під час семестру (практичні та індивідуальна реферативна робота) відповідно до прийнятої в ДонНТУ схеми оцінювання дають можливість отримати до 40 балів із 100 можливих. Максимальний бал, визначений схемою оцінювання, наведеною нижче, можливо отримати за умови своєчасного та правильного виконання завдань. За наявності помилок або при несвоєчасному виконанні оцінка знижується до 60% від максимальної.

Письмовий екзамен оцінюється максимум у 60 балів.

Схема оцінювання:

- денна форма навчання

Пр.1	Пр.2	Пр.3	Пр.4	Пр.5	Пр.6	Пр.7	Інд. завд.	Поточний контроль	Іспит	Максимальний бал
6	6	6	6	6	6	4	Не передбачено	40	60	100
3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	2,4		24		

- заочна форма навчання

Пр.1	Пр.2	Пр.3	Пр.4	Пр.5	Пр.6	Пр.7	Інд. завд.	Поточний контроль	Іспит	Максимальний бал
10	10			10	10		Не передбачено	40	60	100
6	6			6	6			24		

Примітки: 1) Пр1, Пр2 і т.д практичні роботи;

2) У чисельнику максимальний бал – при своєчасному та правильному виконанні, у знаменнику – мінімальний (при правильному, але несвоєчасному виконанні)

Результати підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою та чотирибальною («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Відповідність між шкалами встановлюється наступним чином:

Оцінка	
За 100-бальною шкалою	Для екзамену
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Документ підписаний за допомогою КЕП на ресурсі paperless.com.ua наступними особами: БАНУРНИЙ ЛЕОНІД ЛЕОНІДОВИЧ В. О .

ПЕРШОГО ПРОРЕКТОРА ДО ДВНЗ ДОННТУ 10.09.2024 12:25, АЛЬОХІН ВІКТОР ІВАНОВИЧ ФІЗИЧНА ОСОБА 09.09.2024 22:27, Панченко Ганна Степанівна ФІЗИЧНА ОСОБА 10.09.2024 10:33, МІЗІНА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА ФІЗИЧНА ОСОБА 09.09.2024 20:55, ПОПОВА ОЛЬГА ЮРІївНА ФІЗИЧНА ОСОБА 11.09.2024 15:37

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Основні теми дисципліни

Тема 1. Теоретичні передумови формування і розвитку екологічного менеджменту.

Тема 2. Система екологічного менеджменту підприємства (СЕМ).

Тема 3. Міжнародні стандарти та рекомендації з екоменеджменту.

Тема 4. Міжнародні стандарти серії ISO 14000 і Державні стандарти України ДСТУ ISO 14000.

Тема 5. Інструменти екологічного менеджменту.

Тема 6. Екологічний аудит.

Тема 7. Екологічний маркетинг, сертифікація та маркування.

6.2. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
1	Тема 1. Теоретичні передумови формування і розвитку екологічного менеджменту.	4	2
2	Тема 2. Система екологічного менеджменту підприємства (СЕМ).	4	2
3	Тема 3. Міжнародні стандарти та рекомендації з екоменеджменту.	6	
4	Тема 4. Міжнародні стандарти серії ISO 14000 і Державні стандарти України ДСТУ ISO 14000.	4	
5	Тема 5. Інструменти екологічного менеджменту.	6	2
6	Тема 6. Екологічний аудит.	4	2
7	Тема 7. Екологічний маркетинг, сертифікація та маркування.	4	
Усього годин		32	8

6.3. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
1	Тема 1. Теоретичні передумови формування і розвитку екологічного менеджменту.	18	25
2	Тема 2. Система екологічного менеджменту підприємства (СЕМ).	18	25
3	Тема 3. Міжнародні стандарти та рекомендації з екоменеджменту.	18	25
4	Тема 4. Міжнародні стандарти серії ISO 14000 і Державні стандарти України ДСТУ ISO 14000.	18	25
5	Тема 5. Інструменти екологічного менеджменту.	15	21
6	Тема 6. Екологічний аудит.	15	21
7	Тема 7. Екологічний маркетинг, сертифікація та маркування.	14	22
Усього годин		116	164

6.5. Індивідуальні та/або групові завдання

Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом.

Документ підписаний за допомогою КЕП на ресурсі paperless.com.ua наступними особами: БАЧУРІН ЛЕОНІД ЛЕОНІДОВИЧ В. О. ПЕРШОГО ПРОРЕКТОРА ДО ДВНЗ ДОННТУ 10.09.2024 12:25, АЛЬОХІН ВІКТОР ІВАНОВИЧ ФІЗИЧНА ОСОБА 09.09.2024 22:27, Панченко Ганна Степанівна ФІЗИЧНА ОСОБА 10.09.2024 10:33, МІЗИНА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА ФІЗИЧНА ОСОБА 09.09.2024 20:55, ПОПОВА ОЛЬГА ЮРІївНА ФІЗИЧНА ОСОБА 11.09.2024 15:37

7. Література

7.1. Основна

1. Царенко, О.М. Основи екології та економіка природокористування : навч. посіб. / О.М. Царенко, О.О. Несветов, М.О. Кадацький . — 3-тє вид, перероб. і допов. — Суми: Університетська книга, 2017 . — 592 с. - бібліотека ДонНТУ: 502/504(477)(075.8) Ц18
2. Бобровський, А.Л. Екологічний менеджмент : підручник / А.Л. Бобровський . — Суми : Університетська книга, 2017.— 586 с. — бібліотека ДонНТУ: 502.13(075.8) Б72
3. Мягченко, О.П. Основи екології : підручник / О.П. Мягченко . — К. : Центр учбової літератури, 2010 . — 312 с. — бібліотека ДонНТУ: 502/504 М99
4. Пономаренко Є. Г. Екологічний менеджмент і аудит : конспект лекцій для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня «магістр» спеціальності 101 – Екологія / Є. Г. Пономаренко, О. С. Ломакіна ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. — 64 с. URL: https://dl.khadi.kharkov.ua/pluginfile.php/86955/mod_resource/content/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9%20%D0%A5%D0%9D%D0%A3%D0%9C%D0%93.pdf
5. Шлапак Н. С. Екологічний менеджмент [Електронний ресурс]: підручник / Н. С. Шлапак, В. С. Волошин, Т. В. Серкутан. — Маріуполь: ПДТУ, 2016. — 205 с. URL: <http://eir.pstu.edu/handle/123456789/9097>
6. Караїм О. А. Екологічний менеджмент і аудит : конспект лекцій / О. А. Караїм. — Луцьк : Вежа-Друк, 2015. — 184 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/9669>

7.2. Допоміжна

1. Технології захисту навколишнього середовища : підручник / В.Г. Петрук, І.В. Васильківський, Р.В. Петрук та ін.. Ч. 3, Сталій менеджмент та ресурсна ефективність . — Херсон: ОЛДІ плюс, 2019 . — 320 с.
2. Шевчук В. Я. Екологічний аудит / В. Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, В.М. Навроцький. — Київ: Вища школа, 2000. — 344с.
3. Карлова О. А. Основи менеджменту і маркетингу / О. А. Карлова, С. І. Плотницька, М. К. Гнатенко. — Харків : Друк. Мадрид, 2016. — 227 с.
4. Базилевич, Д. Вальтер, В. Хартманн, Купалова Г. та ін. Глосарій зеленого бізнесу: українсько-німецько-російсько-англійський. К.: Знання, 2010. - 518 с.
5. ДСТУ ISO 14001-97. Системи управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування.
6. ДСТУ ISO 14004-97. Системи управління навколишнім середовищем. Загальні настанови щодо принципів управління, систем та засобів забезпечення.
7. ДСТУ ISO 9001-2001. Системи управління якістю. Вимоги. Київ: Держстандарт України, 2001.
8. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів. Екологічне маркування. URL: <https://mepr.gov.ua/content/ekologichne-markuvannya2.html>

7.3. Методична

1. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Екологічний менеджмент і аудит» для студентів ОС «Магістр» всіх форм навчання галузі знань 10 «Природничі науки» / Укладач О.В. Мізіна. — Луцьк: ДонНТУ, 2023. — 58 с. URL: <http://ea.donntu.edu.ua/jspui/handle/123456789/34148>

8. Інформаційні ресурси

www.president.gov.ua — офіційний сайт Президента України

www.rada.gov.ua — офіційний сайт Верховної Ради України

Документ підписаний за допомогою КЕП на ресурсі paperless.com.ua наступними особами: БАЧУРІН ЛЕОНІД ЛЕОНІДОВИЧ В.О. ПЕРШОГО ПРОРЕКТОРА ДО ДВНЗ ДОННТУ 10.09.2024 12:25, АЛЬОХІН ВІКТОР ІВАНОВИЧ ФІЗИЧНА ОСОБА 09.09.2024 22:27, Панченко Ганна Степанівна ФІЗИЧНА ОСОБА 10.09.2024 10:33, МІЗІНА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА ФІЗИЧНА ОСОБА 09.09.2024 20:55, ПОПОВА ОЛЬГА ЮРІЙВНА ФІЗИЧНА ОСОБА 11.09.2024 15:37

www.me.gov.ua . - Міністерство економіки України

www.business.ua - щотижневик «Бізнес»;

www.globalisationguide.org - Сайт Globalizationguide

www.ipcc.ch - Межправительственная группа экспертов по изменению климата (МГЭИК)

<http://www.europa.eu> - Офіційний сайт Європейського Союзу